ÖZ ORMAN-İŞ SENDİKASI

Duyarlı Bakış, Güçlü Teşkilat, İlkeli Mücadele...

ozormanis1

ozormanissendikasi

ozormanissendikasi

Google Play

App Store

YEŞİL VATAN *Koruyucuları*

ÖZ ORMAN-İŞ SENDİKASI
YAYIN ORGANI

SAHİBİ
ÖZ ORMAN-İŞ SENDİKASI ADINA
SETTAR ASLAN /Genel Başkan

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
RAMAZAN GÜN / Genel Eğitim Sekreteri

EDİTÖR
OSMAN DOĞAN / Basın Müşaviri

YAYINA HAZIRLAYANLAR
OSMAN DOĞAN / Basın Müşaviri

İLETİŞİM
ÖZ ORMAN-İŞ SENDİKASI
GENEL MERKEZİ
Cevizlidere Cad. 1239. Sok. No:6
Balgat / ANKARA
www.ozorman-is.org.tr
Tel: +90 312 473 55 00
Fax: +90 312 473 55 10

GRAFİK - BASKI
BERR AJANS LTD. ŞTİ
ANKARA
grafik@berajans.net

YAYIN TÜRÜ
Süreli yayın, 4 Aylık- Yıl 2, Sayı 5
ISSN 3023-8404

BASIM TARİHİ
22 EKİM 2025

Yeşil Vatan Koruyucuları Dergisi basın ahlak kurallarına uymayı taahhüt eder.
Yayımlanan yazıların sorumlulukları sahiplerine ait olup, Sendikamız görüşlerini yansıtmamaktadır.
Dergide yayımlanan yazılar, kaynak gösterilmek koşuluyla, diğer yayın organlarında yayımlanabilir.
Gönderilen yazılar iade edilmez.

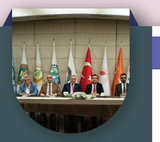
İÇİNDEKİLER

6
DOSYA DEPREM GERÇEĞİ

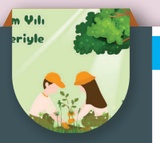
102
10. DÖNEM TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİNİ İMZALADI

104
TİGEM ADINA TÜHİS İLE EK PROTOKOL İMZALANDI

108
Öz Orman-İş'ten Kahraman Orman İşçilerine Vefa Ziyareti

112
İlk Dersimiz Yeşil Vatan

117
Bakan Yumaklı'dan Su Ürünleri Sektörüne 51 Milyar Liralık Destek Müjdesi

119
GAZZE'DE İNSANLIK ATEŞKESİ: YIKIMDAN UMUDA

123
Saraybosna'nın Hafızası: Vijecnica Kütüphanesi

126
TÜİK verileri: Türkiye'de büyükbaş ve küçükbaş hayvan sayısında artış

128
Kendi Gök Kubbemizin Şairi Yahya Kemal Beyatlı

130
Kültürel Zenginlik Artıyor: Türkiye'de Müze Sayısı 2024'te 636'ya Ulaştı

130
Teşkilatımız

Bu dergide; OGM, Anadolu Ajansı ve TRT'nin görsel paylaşımlarından fotoğraflar kullanılmıştır.

Devam ediyoruz...

Her sayımızda doğanın, insanın ve ülkemizin kader çizgisini belirleyen konuları masaya yatırıyoruz. Her sayımızda bir başka yönüyle "Yeşil Vatan"ın sesini, rengini, nabzını duyurmaya çalışıyoruz. Çünkü biz inanıyoruz ki; bu topraklarda yaşanan hiçbir olay, sadece bir doğa olayı, sadece bir siyasi gelişme ya da sadece bir çevre meselesi değildir. Hepsi birbirine bağlıdır; hepsi insanın, emeğin ve vicdanın hikâyesidir.

Yeşil Vatan Dergisi, kurulduğu günden bu yana sıradan bir sendika yayını olmayı reddetti. Biz, yalnızca sendikal faaliyetleri değil, hayatın tamamını konu edinen bir anlayışı benimsedik. Türkiye'nin düşünce dünyasına katkı sunmayı, toplumsal meseleleri tartışmaya açmayı, farklı bakış açılarını aynı çatı altında buluşturmayı kendimize ilke edindik.

Bu anlayışla bugüne kadar işlediğimiz her dosya konusu, hem içeriğiyle hem de işleniş biçimiyle ayrı bir yolculuğa dönüştü. Filistin sayımızda, zulmün ve direnişin ortasında kalan insanlığın hikâyesini dinledik. Sadece haber manşetlerine değil, yüreklere dokunmak istedik. Filistin'de yaşamış, orayı solumuş, oranın acısını içinde taşımış insanlara kulak verdik. 7 Ekim olaylarını, bu olayların nedenini ve nasıl bir zeminde geliştiğini, bugün yaşanan soykırımın hangi gerekçelerle meşrulaştırılmaya çalışıldığını bizzat tanıkların dilinden aktardık. Amacımız bir tarafı değil, hakikati anlatmaktı.

Yeni Anayasa dosyamızda ise ülkemizin geleceğine yön verecek bir tartışmanın tam ortasındaydık. Değişmez maddelerin tartışılmaya açılmasıyla birlikte ortaya çıkan fikir ayrılıklarını, farklı görüşlerin ortak bir zeminde tartışılabileceği bir sayıya dönüştürdük. Kimsenin kalemini yönlendirmedik; aksine her kalemin kendi vicdanının sesini duymasını istedik. Çünkü biz inanıyoruz ki; gerçek tartışma özgür ortamda doğar, kalıcı fikir de oradan yükselir.

"İklimin Sınırları Yoktur" mottosuyla hazırladığımız sayımızda, gezegenin nabzına dokunduk. Türkiye'de ve dünyada iklim değişikliğinin yarattığı dönüşümü, iklimin dününü, bugününü ve yarınını mercek altına aldık. Çünkü iklim yalnızca hava durumu değildir; yaşamın bütün ritmini belirleyen bir denge meselesidir.

Ardından "Orman Yangınları" dosyamızla yandık, yananla birlikte ağladık, küllerin arasından yeniden filizlenmeyi konuştuk. Yangınların nedenlerini, sonuçlarını ve toplumsal duyarlılığın gerekliliğini anlatırken, orman işçilerimizin, doğa kahramanlarımızın emeğine dikkat çektik. "Yeşil Vatan" çağrımızın altını bir kez daha çizdik.

Ve şimdi…

Bu sayımızda "Depremler" başlığıyla, ülkemizin en acı gerçeklerinden birini, yüreklerimizi sarsan bir meseleyi ele alıyoruz. Bir yandan yanarken, diğer yandan sarsıldığımız bu topraklarda, yıkımların ardında kalan insan hikâyelerini, afet gerçeğinin unutturulmaması gereken yönlerini anlatıyoruz. Çünkü biz biliyoruz ki, deprem sadece binaları değil, hafızaları da yıkıyor. Biz ise o hafızayı diri tutmak istiyoruz.

Yeşil Vatan Dergisi olarak, her sayımızda yalnızca haber değil, düşünce üretiyoruz. Türkiye'nin dört bir yanında, kütüphanelerde, üniversitelerde, akademik çevrelerde, medya ve siyaset dünyasında dergimizin yer bulması bu gayretimizin sonucudur. Biz, Yeşil Vatan Dergisi'ni bir "resim albümü" değil, bir fikir platformu olarak görüyoruz. Her sayımız, titizlikle hazırlanıyor; alanında uzman akademisyenlerin, bilim insanlarının, yazarların ve düşünürlerin katkılarıyla hayat buluyor.

Bugüne kadar dergimize fikirleriyle, emeğiyle, yazılarıyla güç veren tüm hocalarımıza, uzmanlarımıza, araştırmacılarımıza ve dostlarımıza Öz Orman İş Sendikası adına teşekkür ediyoruz.

Bu vesileyle, siz değerli okurlarımıza bir müjdeyi de paylaşmak isteriz:

Öz Orman İş Sendikamızın uzun soluklu mücadelesiyle Milli Eğitim Bakanlığımız, artık okullarımızda "Yeşil Vatan" derslerini müfredata kazandırdı. Bu, çocuklarımıza doğayı, emeği ve çevre bilincini öğretme yolunda tarihi bir adımdır. Biz de bu bilinçle, şimdi "Yeşil Vatan Çocuk" dergimizin hazırlıklarını sürdürüyoruz. Doğayı tanıyan, renkleri toprağın kokusuyla öğrenen, emeğin değerini bilen bir nesil için yola çıktık.

Her sayımızda olduğu gibi bu sayımızda da; yaşananların ardındaki gerçeği, bilimin ışığında, insanın merkezinde anlatmaya devam ediyoruz. Çünkü biz inanıyoruz:

Yeşil Vatan yalnızca bir toprak parçası değildir. O, insanın yüreğinde filizlenen bir sorumluluk, bir bilinç, bir yaşam felsefesidir.

Sevgiyle, emekle ve umutla…

Yeşil Vatan Dergisi Editörü

BÜYÜK AFET OLARAK DEPREMİN SOSYOLOJİSİ VE YARDIMLAŞMA KÜLTÜRÜ

Prof. Dr. Süleyman DOĞAN
Yıldız Teknik Üniversitesi,
Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyolojisi Bölümü

Afet kavramı TDK sözlüğünde "çeşitli doğa olaylarının sebep olduğu yıkım" anlamına gelir fakat afetin taşıdığı anlam bundan çok daha fazlasıdır. Afetler, toplumların fiziki, ekonomik ve toplumsal kayıplar yaşamasına sebep olan ve gündelik yaşayışı aksatan doğa, teknoloji ya da insan kaynaklı olaylardır (Eryılmaz, 2007). Dombrowsky'nin (1998) "afet, meydana gelen fiziksel olayların insan ve toplum üzerindeki etkileridir" tanımı ise soyolojinin afet ile ilişkisinin anlaşılması ve netleştirilmesi için önem taşımaktadır. Ona göre "afetlerin etkilerinden" söz etmek yanlıştır çünkü "afet" olarak adlandırdığımız zaten etkilerdir. Bu kapsamda bakıldığında afet ile sosyolojinin aslında bir bütün olduğu, özellikle neredeyse her bireyin hayatında en az bir kez de olsa yaşadığı deprem ele alındığında bu afetin, bireyleri ve toplumları derinden etkilemekte ve değiştirmekte olduğu görülmektedir. Kısacası afet, toplumsal yaşamın ve toplumsal değişmenin anlaşılmasına kapı aralamaktadır (Carr, 1932).

Deprem hiç şüphesiz afetlerin en büyüklerindendir. Büyük afet olarak depremler sadece fiziksel yıkım değil, aynı zamanda toplumsal yapının sınandığı ve yeniden şekillendiği olaylardır. Türkiye gibi yüksek deprem riski taşıyan ülkelerde, afetlerin sosyolojik etkileri; bireylerin bilinç düzeyinden toplumsal dayanışma pratiklerine, güven ilişkilerinden kolektif hafızaya kadar geniş bir yelpazede incelenmelidir.

İbn Haldun, "Coğrafya kaderimiz" derken, belki de doğrudan depremi kastetmemişti. Nasıl ki Freud, "Kadavramız kaderimiz" derken depremi kastetmediği gibi. İnsana yön veren, yol veren ve karakterinin şekillenmesinde elbette coğrafyanın önemli etkisi vardır.

Deprem gibi büyük bir afetin sonuçlarının değerlendirildiğinde, 17 Ağustos 1999 "Marmara Depremi"nin ardından Türk toplumunda depreme ilişkin mevcut algının yeniden tartışılmaya başlandığı görülmektedir. Yaşanılan depremin büyüklüğü ve yol açmış olduğu hasar da göz önüne alındığında, yeni bir sosyal ve fiziksel ortama geçiş söz konusudur. Gazete haberlerine yansıyan ifadelerde de yer aldığı gibi deprem öncesi hazırlıklı olma ve deprem sonrası arama kurtarma çalışmalarının önemi bir kez daha ortaya çıkmıştır. Her ne kadar incelenen gazete haberlerinin birbirlerine benzer ifade örnekleri kullandıkları görülse de, toplumsal bilinç düzeyinin artışına katkı sağladıkları tartışılmazdır (Akşit, 2003).

6 Şubat 2023 tarihinde merkez üssü Kahramanmaraş'ın Pazarcık İlçesi olan 7.7 büyüklüğündeki deprem Gaziantep, Osmaniye, Hatay, Kilis, Malatya, Adıyaman, Elazığ, Diyarbakır, Şanlıurfa, Adana olmak üzere 11 ili etkilemiştir (AFAD, 2023). Doğal afetler içinde etkilediği kişi sayısı bakımından ülkemizde ve dünyada ilk sırada olan deprem felaketi, farklı doğal afetlere de yol açabilmekte; can kaybına, yaralanmalara, yapısal, ekonomik, toplumsal ve psikolojik sorunlara neden olmaktadır (Altun, 2018).

Büyük depremler sadece yeryüzünü sarsmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal yapıyı, kurumları ve insanları da derinden etkiler. Bunlar büyük çaplı can ve mal kaybına neden olmanın yanı sıra altyapıya da zarar verirler. İş yerlerini ve evlerini kaybeden insanlar genellikle başka yerlere göç etmek zorunda kalır. Çoğu zaman, beklenmedik bir anda gelir ve insanların alışkın olduğu kuralları işlemez hale getirir, sistemleri krize sürükler. Deprem sonrası, risk, belirsizlik ve toplumsal hoşnutsuzluk artar; korku, kaygı ve tükenmişlik yaşamın bir parçası haline gelir. Kaygı ve depresyon belirtileri yaygınlaşır; geniş bir kitle Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) ile karşı karşıya kalır (Tang, Deng, Glik, Dong ve Zhang, 2017).

Akademik literatür deprem sonrasında hayatta kalanların ilk desteği yakınlarından aldığı ve komşuluk dayanışmasının güçlendiğini ortaya koymaktadır (Bonanno, Brewin, Kaniasty ve Greca, 2010). Yaşanan 6 Şubat depremleri büyük bir şok ve korku yaratmış, bölge insanını derinden etkilemiştir. Depremzedeler, evlerini ve sevdiklerini kaybetmenin üzüntüsünü yaşarken; aynı zamanda yaşam koşullarının da zorluğuyla mücadele etmektedirler. Deprem sonrasında hem depremi yaşayanlar arasında hem de Türkiye genelinde büyük bir dayanışma ortaya çıkmıştır. Ancak özellikle ilk birkaç gün küçük de olsa anti-sosyal davranışlar da gözlenmiş ve kısa sürede kontrol altına alınmıştır.

Afet sonrasında koordinasyon sorunu en çok dile getirilen konu olmuştur. Depremzedelere yönelik hizmetlerin hızlı ve etkili bir şekilde yürütülmesi, insanların hayatlarını yeniden inşa etmelerine ve geleceğe umutlu bakmalarına yardımcı olacaktır. Alanda çalışan görevliler ile sivil toplum örgütleri arasında etkili iletişimin geliştirilmesi önem taşımaktadır (Bozkurt, 2023).

Afetlerin Olumsuz Etkileri...

Akademik araştırmalar, afetlerin olumsuz etkileri açısından en fazla risk altındaki grupların başında çocukların geldiğini ifade etmektedir (Bozkurt, 2023). Çünkü çocuklar fiziksel ve psikolojik olarak yetişkinlere göre daha savunmasızdırlar ve özel ihtiyaçları vardır. Çocukluk döneminde yaşanması çok normal olmayan afet deneyimleri çocuklarda çeşitli şekillerde fiziksel ve ruhsal bozuklukların oluşmasına sebep olabilmektedir. (Gürbüz ve Koyuncu, 2023) Ayrıca çocuklar, eğitimlerinin aksaması dahil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere çok sayıda savunmasızlığa maruz kalırlar (Aydoğdu ve Fofana, 2023). Çocukların eğitimlerinin aksaması, veliler için depremin ortaya çıkardığı zorluklardan biri olmuştur. Veysel Bozkurt'un Depremin Toplumsal Boyutu makalesinde alanda yaptığı görüşmelerde, ebeveynler bir taraftan kendi yaralarını sarmaya çalışırken diğer taraftan çocuklarının eğitimlerinin aksamasına üzüldüklerini ve çocuklarının masraflarını nasıl karşılayacaklarını bilmediklerini ifade etmişlerdir (Bozkurt, 2023).

Deprem, sadece sarsıntıdan birebir etkilenen ve kayıplar yaşayan bireyleri değil, depremden etkilenen bireylerin yakınları ile dışarıdan medya ve iletişim araçları aracılığıyla haberdar olan, afet ve yardım gönüllüsü olarak görev yapan bireyleri de dolaylı olarak etkisi altına alabilmektedir (Işıklı ve Tüzün, 2017). Literatürdeki çalışmalar yardım çalışanlarının da başta travmatik stres olmak üzere çeşitli psikolojik sorunlar yaşadıklarına dikkat çekmektedir (Arasan Özbay,2015). Çocuklarla temas eden yardım çalışanlarının ve gönüllülerin; çocukların gelişimsel özelliklerine uygun davranışları, çocukla kurulacak uygun iletişim ve müdahale yollarını bilmesi ve hem çocuğa hem de aileye yönelik çalışması gerekmektedir. Çocukla çalışırken güvenliğin tesisi ilk adımda çok değerlidir, çocuğun yanında kimlerin olduğunun takip edilmesi ve çocukla nasıl temas edileceği bilgisinin çocukla muhatap olan hemen herkese verilmesi uygun olacaktır (Bıçakçı ve Ergüney Okumuş, 2023).

Depremden Ders Çıkarmak!

Bundan önceki Depremlerde de Türkiye'nin bir deprem bölgesi olduğu ve dayanıklı yapı inşa etmenin zorunluluğu hale geldiği tamamen tespit edilmişti. Ancak bundan ders alınmamıştır. Yapıların dayanıklı yapılması konusunda yeterince hassasiyet gösterilmemiştir. Depremin ortaya çıkarmış olduğu diğer bir husus vatandaşlar arasında birlik ve beraberlik algısını güçlendirici özellikler taşımasıdır. Hayırseverlik ve yardımlaşma üzerinden ilerletilen bu çabanın sivil bir girişim özelliği taşıması da toplumsal insani dayanışma bağlarının güçlülüğüyle ifade edilebilir.

Sivil girişimlerin birey devlet ilişkilerini güçlendirici ortak sahiplenmelere yol açıcı tarzda ilerletilmesi bu bağlamda önemsenmelidir. Farklı bir bakışla, depremin yol açtığı diğer bir algı, dünya insanları arasındaki yardımlaşma, destek ve soruna birlikte yardımcı olabilme çabasıdır. Nitekim Türk kurtarma ekipleri yanında yabancı ülkelerden gelen kurtarma ekipleri ve maddi yardımlar, evrensel kültüre yapılmış olumlu katkılar olarak düşünülebilir. Bu tip yardımlaşmaların dünya barışına katkı sağlayacağı, insanın merkeze alındığı ve uluslar arasındaki önyargıların eritilmesinde önemli olduğu söylenebilir.

Toplumsal Dayanışma

Depremler binaları yıkarken bizim dayanışma ağlarımızı, millet olma bilincimizi pekiştiriyor. Bu bilinç ve ruh hali bizi tarih boyunca karşılaştığımız bütün felaketler karşısında dayanıklı kılıyor. Her acıdan, afetten, felaketten hem ders çıkarıyor hem de daha güçlü biçimde çıkıyoruz. Çünkü acı bizi birbirimize bağlıyor, ayrılıklarımızı unutturuyor, birbirimize ne kadar çok ihtiyacımız olduğunu gösteriyor biz bir olunca bizi hiçbir şeyin yıkmayacağını gösteriyor. Biz aynı evin ferdi, aynı ailenin bir parçasıyız yeter ki bu süreçte hanemizden kapımızın kilidini açmaya çalışanlar olmasın.

Dayanışma kavramı, toplumdaki bireylerin, grupların, kurumların etkileşim ve iş birliği içerisinde olmasıyla yakından ilişkili bir kavramdır. Dayanışma bir güç ve direniş kaynağı olduğu, dolayısıyla bir amaca yönelik birlik oluşturmayı kapsadığı için değer verilir. Bu kavram, toplumsal yapı gerçekliklerine göre farklı şekiller almaktadır. Nitekim toplumsal dayanışma kavramını temellendiren Durkheim, mekanik ve organik dayanışma ayrımı yapmıştır. Nüfusun az olduğu geleneksel, kapalı toplumlarda iş bölümünün sınırlı olmasından kaynaklı olarak, herkesin herkesi tamamladığı basit bir iş bölümüne dayalı mekanik dayanışma esastır.

19. Yüzyılda Batı'da yaşanan sanayileşme sürecine bağlı olarak kentlerde artan nüfus yoğunluğu, farklılaşma ve fabrikaya dayalı üretim biçimi, mesleki ve teknik iş bölümü ve uzmanlaşmayı zorunlu kılmıştır. Bir diğer deyişe toplumsal ilişkilerin bütünleşmiş bir toplumsal düzeyde işlemesi için, işlerin değişik organlar tarafından gerçekleşmesine bağlı olan bir dayanışma biçimi öne çıkmıştır. Durkheim bu durumu İşbölümü adlı eserinde şöyle açıklamaktadır: "Gerçekten de, bir yandan işbölümü ilerledikçe her birey topluma daha sıkı biçimde bağımlı olmakta, öte yandan her bireyin yaptığı iş uzmanlaşmış daha kişisel nitelik almaktadır"

Afetler yalnızca bireylerin psikolojilerini etkilemekle kalmayıp toplumdaki mevcut düzenin değişiminde de önemli bir rol oynamakta ve doğal olarak sosyolojik açıdan da önem atfetmektedir. Bazı araştırmacılar afetlerden "kolektif bir stres durumu" olarak bahsederken bazıları ise bunu "sosyal kriz dönemi" olarak nitelendirmektedir. Afetlerin ve konu bağlamında depremin toplumsal etkileri, afet sonrasında görülmektedir. Genel olarak bakıldığında depremin yol açtığı can ve mal kayıpları, toplumda sosyal tahribatlar ve sosyal eşitsizlikler yaratmaktadır.

2020 yılında İzmir'de yaşanan depremdeki enkazlardan birinden kurtarılan ve daha sonra medyada "mucize bebek" diye adlandırılıp enkaz altındaki ve enkazdan çıkarıldığı anlardaki görüntüleri çokça yayımlanan ve hatta bu görüntülerinin pazarlama aracı olarak kullanıldığı Ayda, büyüdüğü zaman bu görüntüler sebebiyle travmayı tekrar yaşayabilir. Ayda, gelecekte topluma daha fazla dahil olacak olsa da yaşadığı durumu hafızasından tümüyle silmesi de mümkün gözükmemektedir. Bu durumu yüzlerce, binlerce kişinin yaşayabileceği düşünülürse ileride topluma adapte olacak bu insanlar, bu durumu yaşamayan insanlardan ayrılacaktır. Dolayısıyla toplumda "depremden etkilenenler" ve "depremden etkilenmeyenler" adlandırmaları altında iki ayrı tabaka oluşacaktır. Belki de depremden etkilenen gruplar, yaşadıkları travma yüzünden topluma adapte olmakta zorluk çekecek ve toplum, bu kişileri kazanmakta güçlük çekecektir. Bütün bunlar toplumsal yapıda bozulmaya yol açacak ve fonksiyon azalmalarına neden olacaktır.

Toplumlar afet gibi yıkıcı, yaralayıcı ve zarar verici kriz dönemlerinde kendi bireyselliklerini unutup etrafındakileri önemsemeye başlamaktadır. Bütün olumsuzluklara rağmen toplumsal ve insani dayanışma daha önce hiç görülmediği kadar artabilmekte ve toplumda pozitif bilinç oluşturabilmektedir.

Afetler, Türkiye gibi bazı kesimler tarafından hangi siyasi partiye oy verdiğinin, hangi takımı tuttuğunun, üstüne ve altına ne giydiğinin, dininin, dilinin, ırkının önemli olduğu ülkede bile bunların bir kenara bırakılması ve aslında birlik olabileceğimizin farkına varılması açısından çok büyük bir öneme sahiptir. Normalde çok sık yaşanmayacak bu olayı, afetin tüm olumsuz etkilerini unutturacak nitelikte olduğunu söylemek doğru olmasa da bu tür olayların yaşanması bir toplumun geleceği için hayati önem taşımaktadır.

Türkiye'nin Depremle İmtihanı

Türkiye gibi özellikle deprem gibi yıkıcı afetlerin yaşandığı bir ülkede, depremin sadece fiziksel yaralar açmadığı, ayrıca toplumsal boyutta da önemli değişikliklere yol açtığı görülmektedir. Deprem gibi afetlere son derece yakın olan ülkemiz, bu afetlere de hem öncesinde hem de sonrasında hazır olmalıdır. Deprem gibi kriz anlarını iyi yönetmek demek olumsuz toplumsal değişimlerin önüne geçmek demektir.

Toplumlar elbette değişmeye meyillidir fakat kimse bu değişimin geriye yönelik bir değişim olmasını istememektedir. Bu yüzden toplum için bu kadar önemli olan bu konular daha sık konuşulmalı ve bu konularda farkındalık yaratılması gerekmektedir. Bireylerin zarar görebilirliğini en az seviyeye indirildiğinde -ve hatta eşit tutabildiğinde- toplumdaki dezavantajlı gruplar ortadan kalkacak ve deprem gibi yıkıcı faaliyetler toplumu bu kadar derinden etkilemeyecektir.

Türkiye'nin bundan sonrada deprem ile imtihanı devam edecektir. Devlet, toplum ve fert olarak üzerimizi düşen ayrı ayrı ödevler vardır. Bunlardan en önemlisi de depremin geçtiği fay hatlarına bina inşa etmemek gerekir. Buna devlet asla izin vermemelidir. İnşa edilen tüm binalar sağlam ve kanun ve kurallara uygun bir şekilde yapılmalıdır.

Deprem sadece insanların değil grupların, toplulukların, kurumların ve nihayetinde devletin olağan iş-

leyişini yani düzenini bozuyor. Buna yönelik daha önce alınmayan tedbirlerin fazlalığı da deprem gibi doğal bir afeti felakete dönüştürüyor. Ancak deprem öncesi söz konusu bölgede bir depremin gerçekleşeceği beklentisi ve buna yönelik tatbikat ve tedbirlerin yapıldığı görülüyor. Öyleyse neden acil müdahalede bu kadar geç kalındı, sorusunun cevabı deprem bölgesine yardım yapacak diğer ekiplerin bulunduğu bölge çalışanlarının da depreme maruz kalması ve müdahale ekibinin de depremzede olması şeklinde yorumlanıyor.

Depreme geç müdahale edildi ya da depremin kaçıncı günü hala müdahale edilmeyen binalar var, eleştirisi haklı olabilir ancak burada da yine maalesef depremin geniş etki alanı ve bu alana müdahale edebilecek yeterli arama kurtarma ekibinin olmayışı sebep olarak gösteriliyor. Bu geçerli bir mazeret olabilir mi?

Deprem ve STK'lar...

Deprem bölgesinde şahit olunan birçok vaka, görüntü kurumsal işleyişin çok ciddi biçimde sorgulanmasına neden olacaktır. Bu tür afetlerin kamu kurumlarının kendi kendilerini de sorgulamalarına ve değiştirmelerine neden olur. Örneğin, 1999 Gölcük depreminde devletin geç ve STK'ların hızlı müdahalesi, devlete, kamu kurumlarına yönelik eleştirilere neden oldu. Ancak 17 Ağustos 1999 depreminden üç ay sonra 12 Kasım Düzce-Kaynaşlı merkezli depremde kamu kurumları bu eksikliklerini kapattılar. Peki bu depremde niye böyle olmadı, sorusunun cevabı iki büyük depremin aynı anda gerçekleşmesi ile coğrafi ve demografik büyüklükle açıklanabilir. Tabii ki bu işini iyi yapmayanları, tüm performansını ortaya koyamayanları aklamak değil. Bunlar da elbette ki sorgulanacaktır.

Deprem onbinlerce canımızı aldı ve bizi yüreğimizden vurdu. Onbinlerce yaralımızla içimizi acıttı. Yıkılan evler, yok olan komşuluklar ve kaybolan hatıralar ruhumuzun derinliklerini sarstı. Enkaz altından birinin çıkarılmasını nefesimizi tutarak ve dua ederek bekledik, bu bekleyiş bizim için o kadar uzun bir bekleyişti ki kiminde hüzünlü yutkunmalarla oturduğumuz yere gömüldük kiminde gözyaşlarımız artık bir can daha kurtuldu diye sevinçten aktı. Deprem, canlarımızı alırken üzerimizden silindir gibi geçti, ağzımızın tadını, evimizin huzurunu kaçırdı.

Deprem tüm bunların yanında insanın ona yüklenebilecek olanın daha fazlasını taşıyabileceğini gösterdi çünkü bir seferberlik fırtınası esti tüm ülkede. Yediden yetmişe herkes bu seferberliğin içinde yer aldı, bir şeyler yapmak için koşturdu. Sadece acıdan değil gurur ve sevinçten de ağladık. Ne büyük bir millet imişiz de haberimiz yokmuş dedik. Şimdi "abartıyorsun, neden yağmacıları, ev kiralarını arttıranları görmüyorsun," diye düşünenler vardır. Elbette ki onları da görüyor ve biliyorum ancak onlar diğerlerinin yani yardımseverlerin yanında o kadar önemsiz ve değersiz ki. Evlerini depremzede için açanlar, yardım yapmak için çırpınanların yanında diğerleri inanın devede kulak. İşte bu yüzden deprem millet olarak bizi yıkamadı. Yıkamaz da çünkü Türk devleti büyük milleti de cömerttir.

Deprem, Birlik ve Beraberlik

Millet olarak depremin olumsuz sonuçlarını azaltmak için çırpındık, çabaladık. Kendimizi bu büyük milletin bir parçası olarak gördük ve sanki yekvücut imiş gibi bir organın acısını tüm vücut hissediyormuş gibi acı çektik. Adını bilmediğimiz, nerede oturduğunu ve kendisi hakkında daha birçok şey bilmediğimiz insanlara yardım etmek için varımızı yoğumuzu ortaya koyduk. Ancak böyle rahatlayabildik, onların yani depremden zarar görenlerin, depremde çocuklarını, annelerini, babalarını, abla ve abilerini kaybedenlerin kendilerini yalnız hissetmemeleri için meydana çıktık, onların gönüllerine dokunmaya çalıştık. Onlara yalnız olmadıklarını, devletimizin büyük milletimizin merhametli ve cömert olduğunu gösterdik. Afet sadece birkaç gün yas tutulmayacak kadar büyüktü. Milletimiz de felaketin büyüklüğünün farkında olduğu için yasını uzun tuttu. Deprem binaları yıktı evet ama millet olarak birliğimizi yıkamadı.

Şüphesiz ki insanların afetlere yaklaşımı değişkenlik göstermektedir. Öyle ki afetler olup bittikten sonra herkes afeti konuşsa da bakış açılarının farklılık gösterdiği görülmektedir. Kimisi dini bir bakış açısından yaklaşarak afetleri Tanrı'nın bir cezası olarak görebilirken kimisi de seküler bir tutum sergileyerek bunun doğru olmadığını, depremlerin fay hatlarının çatlamasıyla meydana geldiğini savunabilmektedir. Tüm bunlar afet sonrası zaman zaman toplumsal kargaşaya sebep olsa da çoğunlukla olumlu bir kolektif bilinç oluşturmaktadır.

Sosyoloji tarihi boyunca afetlere yönelik temel yaklaşımlar geliştirilmiştir. Bu yaklaşımlar toplumların davranışlarının –özellikle afetten sonra- anlaşılması için fikirler sunmaktadır. 2020 yılında Türkiye'de yaşanan iki büyük deprem göz önünde bulundurulduğunda halkın, sosyal dayanışma kavramına çok da uzak olunmadığı görülmektedir. Türkiye gibi yardımlaşmanın gelenek halinde olduğu ülkelerde özellikle deprem sonrasında dayanışma ve birliktelik artmaktadır. Genellikle deprem sonrası oluşan kaotik atmosferde, günlük hayattaki önyargılar, kişilere karşı yapılan ayrımcılıklar ve hatta ırkçı tutumlar bir yana bırakılmakta ve yardım düşüncesi ile hareket edilmektedir. Bu süreçte bireylerin empati yeteneği hiç olmadığı kadar gelişebilmektedir. Dolayısıyla toplum, dolaylı da olsa bir araya gelmekte ve bir dayanışma içerisinde olmaktadır.

İkinci bir yaklaşım ise işlevselciliğin karşısında olan ve öncülüğünü Karl Marx'ın yaptığı çatışmacı yaklaşımdır. "Karl Marx, Kapital'ın birinci cildinde modern tarımla birlikte toprakların verimsizleşmesini, maden arama faaliyetleri nedeniyle doğanın tahribatını ve bunun toplumsal sonuçlarını kapitalist sınıfın artı değer üretme çabasına bağlamıştır ve bu süreçlerden en fazla etkilenenlerin alt sınıflar olduğunu söylemiştir" (Alkın, 2020).

Karl Marx aslında afetlerden en çok etkilenen gruplar üzerinde durmuş ve alt sınıfların daha fazla etkilendiğini vurgulamıştır. Şayet Karl Marx bugünün Türkiye'sinde yaşasaydı ve 2020 yılında yaşanan depremlerin ardından bir açıklama yapsaydı muhtemelen, depremde ölenlerin çoğunlukla yoksul halk olduğunu ve üst sınıfların, yani zenginlerin daha iyi evlerde, daha iyi koşullarda yaşadığı için daha az zarar gördüğünü savunurdu. Buradan da anlaşılmaktadır ki afetler sonrası zarar görebilirlik (vulnerability), herkes için eşit olmayabilmektedir.

Zarar görebilirlik kavramının öneminin daha iyi anlaşılması için öncelikle bu kavramın ne anlama geldiğine bakılması gerekmektedir. Zarar görebilirlik terminolojide bir bireyin, bir topluluğun, varlıkların veya sistemlerin tehlikelerin etkilerine duyarlığını artıran fiziksel, sosyal, ekonomik ve çevresel faktörler veya süreçler tarafından belirlenen koşullar anlamına gelmektedir (UNDRR).

Afetin tanımına küçük bir matematik hesabıyla, tehlike ve zarar görebilirliğin çarpımını elde ederek ulaşılabilmektedir fakat tehlike ne kadar büyük olursa olsun zarar görebilirlik küçük boyutta ise afet de bir o kadar küçük boyutta yaşanacaktır. Hatta afet olarak adlandırılacak bir olay olmayacaktır. Çünkü afetin tanımını yaparken zaten etkilerin kendisi olduğuna yukarıda daha önce de değinilmiştir. Depremden örneği üzerinden gidilecek olunursa günümüzde Japonya'da çok şiddetli depremler meydana gelmesine rağmen uzun yıllardır hiçbir bina veya yapıya zarar gelmemektedir. Bundan ötürü, Japonya halkının zarar görebilirliği hemen herkes için eşittir ve en az düzeydedir denebilir fakat Türkiye için aynı şeyi söylemek mümkün gözükmemektedir.

Deprem Bilinci!

Deprem Bilimci Prof. Dr. Övgün Ahmet Ercan, yaptığı bir açıklamada "Depremde fakirler ölür, zenginler ölmez. Bir ülkede ekonomi ne kadar bozuksa, deprem de o kadar öldürücü olur" demiştir (Cumhuriyet, 2020). Aslında bunu söyleyerek hem zarar görebilirlik konusuna değinmekte hem de depremde dezavantajlı olan grupların varlığını kabul etmektedir. "Afetler doğrudan ve yalnızca doğanın sebep olduğu toplumsal etkiler ve değişimlerin ötesinde, esasında toplumdaki farklı kesimleri aynı şekilde etkilemeyen olayların ve eşitsizliğin de göstergesidir" (Demir, 2020). Burada şu sorunun sorulması gerekmektedir: "Afet ama kim için?" Afetler –özellikle deprem- toplum tabakalarını apaçık bir şekilde ortaya çıkarmaktadır. Yaşanan afetler sonrası bireylerin ekonomik, fizikî ve sosyal durumlarının ne kadar önemli olduğu açıkça görülebilmektedir.

Bireylerin yaşları ve cinsiyetleri de zarar görebilirlik açısından da farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu konuda yapılan bazı araştırmalarda, sosyal zarar görebilirliğin şekillenmesinde sosyoekonomik sta-

tü, cinsiyet, iş kaybı (tek sektör bağımlılığı), nüfus dağılımı, iş durumu, aile yapısı, eğitim/bilinç düzeyi, sağlık, sosyal bağımlılık/engellilik, yaşam çevresi kalitesi ve azınlık/göçmenlik gibi değişken ve faktörler önemli rol oynadığı belirtilmektedir (Susan L. Cutter, 2003). Başka bir araştırmada ise afetlerin kadınlar, engelliler, yaşlılar ve çocuklar üzerinde daha yıkıcı etkiye sahip olduğu, özel ihtiyaçları daha fazla olan bu kişilerin iyileştirme safhasında genellikle göz ardı edildiği vurgulanmaktadır (Anonymous, 2012).

Araştırmalarda da görüldüğü üzere afetten etkilenen dezavantajlı gruplar bazı psikolojik değişimlere uğrayabilmekte ve bu da sosyal ilişkilere, dolayısıyla da sosyal yapıya yansıyarak yapısal bozulmalara neden olabilmektedir. Bu bağlamda bakıldığında afetler yalnızca bireylerin psikolojilerini etkilemekle kalmayıp toplumdaki mevcut düzenin değişiminde de önemli bir rol oynamakta ve doğal olarak sosyolojik açıdan da önem atfetmektedir.

Bazı araştırmacılar afetlerden "kolektif bir stres durumu" olarak bahsederken bazıları ise bunu "sosyal kriz dönemi" olarak nitelendirmektedir (Nasreen, 2004). Afetlerin ve konu bağlamında depremin toplumsal etkileri, afet sonrasında görülmektedir. Genel olarak bakıldığında depremin yol açtığı can ve mal kayıpları, toplumda sosyal tahribatlar ve sosyal eşitsizlikler yaratmaktadır.

Deprem sonucu ortaya çıkan ve kendini daha da belirgin hale getiren "sosyal eşitsizlikler" bugünün Türkiye'sinde suç kadar önemli problemlerden biridir. Özellikle Türkiye'de bu durum incelendiğinde kentlerde yaşayanların bile yoksul olduğu ve bu durumun onlar için savunmasızlık yarattığı gözlemlenebilir.

Birleşmiş Milletler Afet Yardım Örgütü'ne göre, afetlerden etkilenen kişilerin yüzde 90'ını, üçüncü dünya ülkelerinin büyük kentlerinde yaşayan yoksullar oluşturmaktadır (UNDRO, 1986). Ayrıca, deprem sonrası ekonomik durumları iyi olanlar deprem bölgesini terk ederken yoksulların ekonomik imkansızlıkları ve muhtaçlıkları yüzünden yerlerini terk edemedikleri de gözlemlenmiştir. Bu noktada, afet sonrası yaşanan bir diğer toplumsal hareket ve etki olarak göçler de örnek olarak verilebilse de bu göçleri gerçekleştirenlerin, genellikle zengin tabaka olduğu gerçeğinin de vurgulanması gerekmektedir. "Marksist paradigma ile bakıldığında alt sosyoekonomik sınıfların, yoksulların ve yoksulluk sınırı altında yaşayanların konut tercih etme imkanının olmadığı hatta bunun lüks olduğu görülmektedir" (Fırat, 2020).

Afetlerin kötü yanlarıyla bireyleri ve toplumu etkilediği apaçık ortada olmasına rağmen bazı iyi yönleri de bulunmaktadır. Afetler aynı zamanda meydana geldiği dönem ve toplumlarda "özgecilik" dalgasınını ortaya çıkartmaktadır. "Maddi ve manevi kayıplarla afete dönüşmüş olaylar toplumun "dış tehdit"e karşı bir araya gelerek birlik olmasını sağlayabilmektedir" (Akgüngör, 2010). Toplumlar afet gibi yıkıcı, yaralayıcı ve zarar verici kriz dönemlerinde kendi bireyselliklerini unutup etrafındakileri önemsemeye başlamaktadır. Bütün olumsuzluklara rağmen toplumsal ve insani dayanışma daha önce hiç görülmediği kadar artabilmekte ve toplumda pozitif bilinç oluşturabilmektedir.

Afetler, Türkiye gibi bazı kesimler tarafından hangi siyasi partiye oy verdiğinin, hangi takımı tuttuğunun, üstüne ve altına ne giydiğinin, dininin, dilinin, ırkının önemli olduğu ülkede bile bunların bir kenara bırakılması ve aslında birlik olabileceğimizin farkına varılması açısından çok büyük bir öneme sahiptir. Normalde çok sık yaşanmayacak bu olayı, afetin tüm olumsuz etkilerini unutturacak nitelikte olduğunu söylemek doğru olmasa da bu tür olayların yaşanması bir toplumun geleceği için hayati önem taşımaktadır.

Depremler, toplumu sadece fiziksel değil, sosyolojik olarak da dönüştürür. Bilinçlenme, dayanışma, güven, hafıza ve farkındalık gibi kavramlar, afet yönetiminin başarısı için kritik öneme sahiptir. Sosyolojik perspektif, afetlere karşı daha dirençli ve kapsayıcı toplumlar inşa etmenin anahtarıdır.

Sonuç

Depremin toplumlar üzerinde bıraktığı derin etkiler sadece fiziksel zararlarla sınırlı değildir. İnsanlar değiştiremeyeceklerini düşündükleri sorunlar karşısında ruh sağlıklarını korumak için inkâr (sorunu yok saymak) yoluna gitmekte dolayısıyla mevcut riskleri kısa sürede unutmaktadırlar. Oysa Türkiye deprem bölgesidir. Gelecekte depremlerin hasarının azaltılması bir afet kültürünün oluşturulması teşvik edilmelidir. Bu doğal felaketler aynı zamanda psikolojik ve eğitimsel açıdan da büyük sorunlar yaratabilir. Araştırmada ulaşılan sonuçlar ve ebeveyn görüşleri depremin çocuklar ve eğitim süreci üzerindeki olumsuz etkilerini açıkça göstermektedir.

Yapılan araştırmalara göre, birçok çocuk, deprem sonrası yaşadıkları korku, tedirginlik ve imkansızlıklar nedeniyle eğitimlerine devam etmekte zorlanmıştır. Özellikle artçı sarsıntıların devam etmesi, çocukların psikolojik olarak okula uyum süreçlerini zorlaştırmıştır. Aynı zamanda, başka şehirlere göç etmek zorunda kalan öğrencilere yeni gittikleri okullarda zaman zaman dışlayıcı tavırlara maruz kaldıkları görülmüştür. Bu durum depremi yaşamamış öğrencilerin deprem bilinci ve yardımlaşma kültürünü tam olarak kazanamadıklarının acı bir sonucu olarak değerlendirilmektedir.

Ebeveyn görüşleri incelendiğinde depremin çocuklar üzerindeki etkisinin sadece eğitimle sınırlı olmadığı anlaşılmaktadır. Ailelerin yaşadığı travma, çocukların duygusal ve psikolojik durumlarını da etkilemiştir. Bazı çocuklar arkadaşlarını kaybetmiş, evlerini kaybetmiş veya aile üyelerini kaybetmiştir. Bu durumun, çocukların odaklarını dağıttığı ve okula uyum sürecini daha da zorlaştırdığını göstermektedir.

Ebeveynlerin önerileri, deprem sonrası eğitim sürecinin iyileştirilmesi için önemli ipuçları sunmaktadır. Öncelikle, çocuklara psiko-sosyal destek verilmesi gerekmektedir. Bu, çocukların yaşadıkları travmayı atlatmalarına yardımcı olabilir. Ayrıca ebeveynler, psikolojik destek sürecinde sınıf dışı etkinliklerin faydalı olacağını düşündükleri görülmektedir. Ayrıca ebeveynler telafi derslerinin gerçekleştirilmesi gerektiğine inanmaktadır. Rehberlik derslerinin artırılması ve çocukların duygusal ihtiyaçlarına daha fazla odaklanılması gerektiği sıklıkla vurgulanan öneriler arasındadır(Doğan, S., Aslanboğa, A. ve Karabağ Ş.2024).

Depremin çocuklar ve eğitim süreci üzerindeki etkileri derin ve uzun vadeli olabilir. Ancak, toplum topyekün dayanışma sergilemeli ve bu zorlu süreçte işbirliği yaparak çocukların daha sağlıklı bir şekilde eğitim almaları ve desteklenmeleri hususunda azami gayret göstermelidirler. Böylelikle çocukların daha güçlü ve doğal afetler karşısında daha dirençli olacakları ifade edilebilir. Türkiye'nin bundan sonrada deprem ile imtihanı devam edecektir. Devlet, toplum ve fert olarak üzerimizi düşen ayrı ayrı ödevler vardır. Bunlardan en önemlisi de depremin geçtiği fay hatlarına bina inşa etmemek gerekir. Buna devlet asla izin vermemelidir. İnşa edilen tüm binalar sağlam ve kanun ve kurallara uygun bir şekilde yapılmalıdır.

Deprem öncesi bilinçlenme, bireylerin risk algısı ve hazırlık düzeyleriyle doğrudan ilişkilidir. Sosyolojik açıdan bu süreç, eğitim politikaları, medya etkisi ve yerel yönetimlerin iletişim stratejileriyle şekillenir. Deprem sonrası ortaya çıkan dayanışma kültürü, toplumun kriz anlarında nasıl mobilize olduğunu

gösterir. İzmir depremi örneğinde görüldüğü gibi, devlet, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları arasında kurulan işbirliği ağları, çadır kentlerdeki yaşamı kolaylaştırmıştır. Bu süreçte bireylerin deneyimleri, dayanışmanın duygusal ve pratik boyutlarını ortaya koyar.

Depremler, toplumsal hafızada derin izler bırakır. Marmara ve Van depremleri gibi büyük afetler, kolektif travma ve hafıza mekanizmalarıyla sosyolojik literatürde yer bulmuştur. Bu hafıza, hem bireysel anlatılarla hem de medya ve eğitim yoluyla kuşaktan kuşağa aktarılır. Afet farkındalığı, yalnızca bilgi düzeyiyle değil, aynı zamanda sosyal kırılganlıkla da ilişkilidir. Dezavantajlı gruplar (yaşlılar, engelliler, göçmenler) afetlere karşı daha savunmasızdır.

KAYNAKÇA

AFAD (2023), 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş (Pazarcık ve Elbistan) Depremleri Saha Çalışmaları Ön Değerlendirme Raporu. Deprem Dairesi Başkanlığı. https://deprem.afad.gov.tr/assets/pdf/Arazi_Onrapor_28022023_surum1_revize.pdf

Akpolat, Y., Kaya, G., Çalışkan, A. & Karaağaç, Ş. (2021). İzmir Deprem Afetinden Etkilenenler Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Depremle İlgili Toplumsal Bilinci Etkileyen Faktörlerin Analizi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 23 (2), 723-753. DOI: 10.16953/deusosbil.841864

Altun, F. (2018). Afetlerin Ekonomik ve Sosyal Etkileri: Türkiye Örneği Üzerinden Bir Değerlendirme. Sosyal Çalışma Dergisi, 2 (1), 1-15. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/scd/issue/37934/414035

Aydoğdu, F., & FOFANA, A. (2023). Depremin Küçük Çocuklar Üzerindeki Etkileri ve Müdahale Programları. International Conference on Trends in Advanced Research, 1, 20–25. Retrieved from https://as-proceeding.com/index.php/ictar/article/view/176

Balcı, Lütfiye (2016). Deprem Travmasının Kuşaklar Arası Aktarımının Ortaokul Öğrencileri Üzerinden İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi.

Bayhan, Vehbi (2012). Travmatik Kaos Ortamında Depremi Anlamlandırmanın Sosyolojik Bağlamı. Sosyologca, 3, 341-354. https://sosyologca.org?mod=makale_tr_ozet&makale_id=54314

Bıçakcı, A. B. & Ergüney Okumuş, F. E. (2023). Depremin Psikolojik Etkileri ve Yardım Çalışanları. Avrasya Dosyası, 14 (1), 206-236. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/avrasyadosyasi/issue/78803/1308731

Bozkurt, V. (2023). Depremin Toplumsal Boyutu. Avrasya Dosyası, 14 (1), 77-99. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/avrasyadosyasi/issue/78803/1303147

Can, İslam (2020). Afet Sosyolojisi. Çizgi Kitabevi.

Creswell, John W. (2013). Nitel Araştırma Yöntemleri. (Çev. M. Bütün, S.B. Demir). Siyasal Kitabevi.

Çalışkan, A. & Kaya, G. (2021). Deprem Sonrasındaki Toplumsal Dayanışma Pratiklerinin Sosyolojik Görünümü: İzmir Depremi Örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi. Makale bağlantısı

Erdoğan, B. (2023). Depremin Sosyolojisi: 6 Şubat Felaketinin Toplumsal ve Kültürel Boyutları. TRT Akademi, 8 (18), 718-725. DOI: 10.37679/trta.1306900

Doğan, S., Aslanboğa, A., ve Karabağ Ş.(2024).6 Şubat 2023 Depremlerinin Velilerin Gözüyle Öğrenci Eğitim Süreçlerine Etkisi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi.

Gürbüz, F., & Koyuncu, N. E. (2023). Çocuklar ve Deprem. International Conference on Scientific and Academic Research, 1, 379–383. Retrieved from https://as-proceeding.com/index.php/icsar/article/view/326

Kardaş, Ferhat (2013). Van Depremi Yaşayan Üniversite Öğrencilerinin Travma Sonrası Stres, Büyüme ve Umutsuzluk Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

Kalyoncu, E. (2003). 12 Kasım 1999 Düzce Depremini Yaşayan Dokuz Yaş Çocukların Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi.

Soysal, M. Talha (2019). 8. Sınıf Fen Bilimleri Dersinde Tematik STEM Eğitimi: Deprem Örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.

Sönmez, M. Bülent (2022). Depremin Psikolojik Etkileri, Psikolojik Destek ve Korkuyla Baş Etme. TOTBİD Dergisi, 21, 337-343. https://doi.org/10.5578/totbid.dergisi.2022.46

Sunata, U. (2024). Afetin Sosyal İnşası: Türkiye'nin Deprem Sosyolojisi. Nika Yayınevi.

Şevli, Serkan (2019). 2011 Yılı Van Depremlerini Yaşayan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Dikkat Dağınıklığı Durumlarının ve Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

Yıldırım, Kibar (2022). Ortaokul Öğrencileri Üzerinde Depremin Travmatik Etkileri: Nitel Bir Çalışma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi.

Yılmaz, Gaye G. (2021). Afetlere Sosyolojik Bakış ve Türkiye'de Afet Yazınına Kuramsal Bir Yaklaşım. Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9 (1),194-204. https://doi.org/10.18506/anemon.819871

Yükseler, Mustafa (2019). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yüksekokulu 1. Sınıf Öğrencilerinin Deprem Bilinci Bilgi Düzeyleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.

Depremin Gölgesinde: Hatay Günlüğüm

Mehmet Sait Çelik'in Hatay izlenimleri (21 Şubat – 6 Mart 2023)

6 Şubat 2023 sabahı milyonlarca insanın hayatı altüst oldu. Yüzyılın felaketi olarak adlandırılan deprem, özellikle Hatay'da derin izler bıraktı. Ben de 21 Şubat – 6 Mart 2023 tarihleri arasında Hatay'da bulunarak hem haberler yaptım hem de sahadaki dayanışmaya tanıklık ettim. İki haftalık bu süreçte 49 haber hazırladım, ama yaşadıklarım sadece rakamlarla ölçülemeyecek kadar ağır ve anlamlıydı.

İlk Durak: İskenderun ve Defne

Hatay'a vardığımda akşam saatleriydi. İlk durağım İskenderun'daki Umut Kervanı aşevi oldu. Oradan Defne ilçesine geçtim. Karanlık, kötü yollar, bilinmezlik... Ama en önemlisi, çadır kentlerdeki insanların yürek burkan hikâyeleriydi. Mikrofonu uzattığım her depremzede, korkunun, çaresizliğin ve aynı zamanda yeniden hayata tutunma azminin izlerini taşıyordu. İlk haberim de çadırda deprem anını yaşayanların anlatımları oldu.

Aşevinde Dayanışma

Her sabah Umut Kervanı aşevine gidiyor, oradaki çalışmaların tanığı oluyordum. Depremzedelere sıcak çorba, aş ve tatlı dağıtılıyordu. İslami sivil toplum kuruluşlarının seferberliği, sadece yardımların değil, moralin de bölgeye ulaşmasını sağlıyordu.

En çok aklımda kalan sahnelerden biri, Endonezya'dan gelen soba yardımı oldu. Dünyanın öte ucundan Hatay'daki soğuğu paylaşmaya gelen insanların varlığı, aslında bu felaketin sadece Türkiye'nin değil, insanlığın sınavı olduğunu gösteriyordu.

İnsan Hikâyeleri

Her gün onlarca haber yapsam da, aklımda en çok çocukların sözleri kaldı. Depremi anlatırken gözyaşlarına boğulan minikler, insanın kalbini dağlıyordu. Umut Kervanı gönüllülerinin, berberlerin ücretsiz tıraş hizmeti, gönüllü aşçıların sabahlara kadar kaynattıkları çorbalar, kardeş STK'ların bitmeyen çabaları... Hepsi, karanlığın içinden bir umut ışığı gibiydi.

Zor Koşullar, Güçlü Duruş

Hatay'daki günlerim boyunca bazen evlerde, bazen çadırlarda kaldım. Yolların bozukluğu, karanlık, artçı depremler... Bunlar işin zor kısmıydı. Ama esas zor olan, insanların yaşadığı yıkımı görmekti. Enkazlar hâlâ kaldırılmaya çalışılıyor, şehir adeta savaştan çıkmış gibiydi. Buna rağmen, Hatay halkının ve gönüllülerin direnci, insana "hala umut var" dedirtiyordu.

Son Gün

5 Mart gecesi 23.48'de 4,7 büyüklüğünde bir deprem oldu. Hepimiz bir kez daha dışarıya çıktık. Son geceyi Umut Kervanı aşevinde kurulan çadırlarda geçirdim. Ertesi gün arkadaşlarla vedalaştım ve Ankara'ya döndüm.

Hatay'da Kalan İz

İki haftada 49 haber hazırladım, ama aslında yazdıklarım sadece görünenin küçük bir parçasıydı. Hatay'da tanık olduğum şey, bir milletin felaket karşısında nasıl kenetlendiği, nasıl dayanışma gösterdiğiydi. Zordu, yorucuydu, ama bir o kadar da öğreticiydi.